

Posudek disertační práce Milady Záborcové Fenomén smrti v české literatuře 20. století

Smrt, stejně jako život, se v podstatě nedá definovat; už Platon konstatoval, že o "smrti se nic neví", jen jedno se ví zcela bezpečně: smrt je absolutní jistotou, která nás čeká a nikomu se nevyhne, její skutečnost je všeobecná a neoddiskutovatelná. Smrt není pouhý okamžik, ona koexistuje a provází člověka celým životem, je všudypřítomná jako přirozené hranice všech věcí a činů. Literární historik se setkává při studiu literatury s tématem smrti více než často, vyskytuje se v literatuře od nepaměti v nejrůznějších podobách a personifikacích, protože je kvintesencí otázek po smyslu časově omezené lidské existence a jejím vztahu k tomu, co jí přesahuje. A toto téma patří k nejpodstatnějším a nejzákladnějším tajemstvím lidského údělu, proto je od počátku jedním z klíčových témat veškeré literatury.

Tento poněkud obsádný úvod chce podtrhnout fakt, jak nesmírně obtížný cíl si dala Milada Záborcová, když chce ve své disertační práci Fenomén smrti v české literatuře 20. století postihnout a analyzovat téma smrti v české moderní literatuře. V úvodních kapitolách své práce se M. Záborcová snažila ohlédnout zpět a ve stručné zkratce ukázat proměnu pohledu na smrt v literatuře středověku /zde měla M. Záborcová věnovat větší pozornost jedné z nejvýraznějších středověkých literárních realizací tohoto tématu, jakým je próza Tkadlec/ a baroka a připomenout nejzávažnější vývojové změny v této tematice, jak se projevíly v díle filozofů typu Pascala a

Montaigna . Odtud zaměřila autorka do 19. století, kde ~~hledala~~ hledala filozofická výchdiška při interpretaci smrti u filozofů, jako byli A.Schopenhauer a F.Nietzsche, v nichž naprosto správně viděla předobraz budoucí značně sekularizované podoby smrti, jak ji známe z moderní literatury.

Po tomto stručném historickém zmapování tématu věnuje M. Záborecová pozornost novodobé české literatuře, kde si všímá jak básníků, tak prozaiků, v jejichž díle se, podle jejího soudu, podstatným~~způsobem~~ způsobem tematizoval prožitek smrti. Její výběr autorů je přirozeně subjektivní a i když neopominula například žádné z básníků, jímž bylo toto téma bytostně blízké /F.Halas, J.Deml, J.Čep a další/, přesto je s podivem, že zcela pominula literární dekadenci s její fascinací smrtí a také J.Durycha, jehož barokizující pohled na smrt byl zcela jedinečným. Samozřejmě chápu, že M. Záborecová nemohla obsáhnout celý prostor české literatury 20. století, soustředila se především na autory katolické orientace /J.Deml, B.Reynek, J.Čep / a na básníky tragického životního pocitu /F.Halas, V.Holan, J.Zahradníček/, kteří se stali na počátku třicátých let výraznou protiváhou avantgardní "horizontály". Zevrubné rozborů těchto autorských osobností, jímž věnovala M.Záborecová největší pozornost, představují rozhodně hlavní a základní přínos její práce. Také ve svých dalších analýzách dokazuje, že je především velice citlivou a vnímavou interpretkou básnických textů; její pohled na dílo J.Ortena, H.Bonna a poezii J.Čapka to dokazuje

přesvědčivě. V románových strukturách /E.Hostovský, K.Čapek, V. Řezáč, J.Havlíček/ je naproti tomu příliš v zajetí dějových peripetií, které jí do jisté míry zabraňují pochopit eticko-filozofický rozměr díla.

Milada Zéborcová si zaslouží uznání za odvahu, s níž se pustila do tak obsáhlého a složitě strukturovaného tématu; dokázala mnohé uchopit po svém a provést tak zdařile jeho analýzu. Domnívám se, že tato práce splňuje požadavky kladené na disertaci a doporučuji ji k obhajobě.

Doc.PhDr. Jaroslav Med, CSc.